Gaddstekelnotiser II.

Av

D. GAUNITZ.

1. *Osmia rufa* L.

I Fauna Suecica 1761 beskrev Linné *Osmia rufa* ♂ under n:r 1690: »*Apis rufa* fusca, abdomine rufescente, fronte alba. Apis hirsuta, capite nigro, abdomine rufo, fronte alba. Fn. 1009.

Act. ups. 1736. p. 28 n. Apis fusca, fronte alba, collari testaceo.

Raj. ins. 242. Apis sylvestris parva, abdomine breviore, toto supina parte lanugine rufa vestito thorace lanugine albicante.

Habitat ubique.»

Osmia rufa ♀ uppfattade Linné som en särskild art och beskrev den i Fn. S. 1761 n:r 1691: »*Apis bicornis* fronte bicorni, capite nigro, abdomine hirsuto. Apis hirsuta, capite thoraceque nigro, abdomine rufo, fronte bicorni. Fn. 1008.

Descr. Thorax, caput, oculi, antennæ nigra. Abdomen rufum. Pedes rufescentes, ad minimum posteriores. Frons nigra, minime alba, ...»

Ducke uppger i »Die Bienengattung *Osmia* Panz», Naturw. med. Verein, Wien 1899 att *Osmia rufa* L. skall ha thorax gulgrått, bakkroppens leder 1—3 ljust rödaktigt brungult, lederna 4—6 svart hårade. Urskiljer så efter ex. från Norge en var. borealis ♀, som skall ha thorax svart, bakkroppen brungult behårad; munsköld och horn lika hos båda formerna.

Alfken säger i E. T. 1927 s. 141 att han från Sverige endast sett var. *borealis*; beskriver ♂:n, som likt ♀:n har bakkroppen »hellrötlich braungelb» behårad.

Thomson upptar i Hym. Scand., Tom. II p. 236 en var. med mörk bakkroppsspets: »Var. ♂ ♀. Abdomine segmentis 2 vel 3 ultimis nigro hirtis.»

Aurivillius anger i Sv. Insf. att *Osmi rufa* ♂ har hela bakkroppen rödgult hårad under det ♀:n har bakkroppen helt och hållet med rödgul behåring, eller lederna 4—6 svarthåriga.

I sista upplagan av Schmiedeknechts »Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas», Jena 1930, uppger Blüthagen, som bearbetat *Osmia*, att *Osmia rufa* ♀ skall ha: »Thorax rötlich braungelb behaart, höchstens vorn mit eingestreuten schvarzen Haaren. Die ersten 2 oder 3 Segmente braungelb, die übrigen scharz behaart. Bei englischen Stücken ist der ganze Hinterleib braungelb behaart.» *O. rufa* var. *borealis* har »Kopf und Thorax schwarz behaart, höchstens mit eingestreuten grauen Haaren. Hinterleib braungelb behaart.» Någon var. borealis ♂ upptages ej av Blüthgen: »... Bei englischen und nordeuropäischen Stücken ist die Behaarung auf dem Thoraxrücken aschgrau und auch auf den letzten 4 Segmenten fuchsrot, bei Stücken aus dem übrigen Gebiet ist sie auf dem Schildchen heller fuchsrot und auf den letzten 4 segmenten schwarz.»

Linnés *Apis rufa* har helt rödhårad bakkropp och kan därför ej vara = huvudformen av Duckes och Alfkens *Osmia rufa* ♂.

Linnés *Apis bicornis* är som otvetydigt framgår av Linnés beskrivning = *Osmia rufa* var. *borealis* Ducke.

Då *Apis rufa* och *bicornis* redan uppräknas i Acta Literaria et scientiorum sueciæ, vol. quartum, Upsaliæ Anno MDCCXLII, är det mycket troligt att Linnés ex. voro tagna i Uppsalatrakten, ty Linné säger — i Acta — sig under sina första Uppsalaår ha använt alla lediga stunder till insamlingen och studiet av de ytterst intressanta insekterna; nämner ej om större intresse för insekterna under tidigare år. I Uppsalatrakten torde med säkerhet endast var. *borealis* finnas, varför *Apis rufa* och *bicornis* böra vara ♂ och ♀ av samma form.

Av *Osmia rufa* L. (= var. *borealis* ♀ Ducke, ♂ Alfken) har jag sett exemplar från Uppl.: Ultuna (C. B. Gaunitz); Sthlm: Bergianska trädgården (C. B. Gaunitz); Ög.: Linköping (S. Gaunitz), Borensberg; Öl.: Högby (coll. A. Jansson); Bl.: Ronneby (C. B. Gaunitz).

Av den mellaneuropeiska formen av *Osmia rufa* (= huvudformen enligt Ducke) sågos talrika exemplar i Lunds botaniska trädgård våren 1930. I amanuens Kjell Anders bi-samling finnas exemplar från Lund — åren 1923, 24, 27, 29 och 32 — och från Saxtorp.

I Danmark torde båda formerna finnas att döma av L. Jörgensen: Bier, Danmarks Fauna 1921. »Variabel i Pelsfarve. Ofte træffer man Individer — ♀ —, hvor de 3 sidste Bagkropsegmenter er sort behaarede.»

Från Norge torde endast huvudformen vara känd.

I Finland saknas *O. rufa*.

Österkorsberga den 17 jan. 1934.

2. *Anthidium punctatum* var. *suecicum* Alfken.

I Ent. Tidskrift 1927 s. 141 beskriver Alfken en ny form av *Anthidium punctatum*: var. *suecicum*, som skall ha den gulvita teckningen starkt reducerad. ♀ har mandiblernas undre kant endast i mitten gulaktig, bakkroppen med små gulvita fläckar (2 på 1:a och 2:a, 4 på 3:e och 4:e, 2 på 5:e leden), mellanryggen med grå behåring. Min starkast tecknade *A. punctatum* ♀ (Gtl.: Kneippbyn 13/7 1924) har av Alfken bestämts till var. *suecicum*: mandiblernas undre kant med smal, gul strimma, som något vidgas mot mandibelbasen, bakkroppens 1:a—4:e leder på sidorna (sidoraderna) med mindre, rundade, gulvita, från 1. leden i storlek avtagande punkter så att de på 4:e leden äro svåra upptäcka; lederna 2—5 mera mot mitten med två rader (mittraderna) större, rektangulära, gulvita mot bakkroppens spets i storlek tilltagande fläckar så att de på 5:e leden äro endast smalt åtskilda; mellanryggen med gulaktigt gråbrun behåring.

Starkare gultecknade än ♀ är ♂, som enligt Alfkens beskrivning har sidoradspunkter på :a1—4:e, mittradsfläckar på 3:e—6:e ryggledena, sidotaggarna på 6:e leden svarta, 7:e leden alltid svart; behåringen gulbrun.

En ♂ (Gtl.: Kneippbyn 11/7 1924) har av Alfken visserligen förts till var. *suecicum*, men uppges vara övergångsform till huvudformen: rygglederna 1—5 med ganska stora sidoradspunkter, lederna 2—6 med tämligen stora mittradsfläckar, 6:e ledens taggar svarta, 7:e leden med en knappt synlig punkt till höger.

Mitt tjugotal exemplar av var. *suecicum* uppvisar alla övergångar från de ovan beskrivna ljusaste exemplaren till helt mörka ♀♀ och svagt tecknade ♂♂. Den mörkaste ♂ (Sm. Nye: Bladekulla 16/6 1931) har sidoraderna med mycket små punkter på 1:a och 4:e, små på 2:a och 3:e lederna; inre raderna med mycket små fläckar på 3:e och 4:e, ytterst otydliga på 5:e, större på 6:e lederna.

Thomson upptager i Hym. Scand. tom. II p. 219 tvenne ♀ var.: »b ♀. Abdomine maculis paucis notata», och »c ♀. Abdomine immaculato.»

Från Algeriet har Alfken tidigare beskrivit en melanistisk form av *Anthidium puctatum*: var. *bequarti*, till vilken form han förut förde de mörka, svenska exemplaren (E. T. 1926 sid. 200). Sedan Alfken funnit, att den svarta färgen överväger hos den sydliga formens ♀ och den nordligas ♂, under det den sydliga formens ♂ och den nordligas ♀ ha mera av huvudformens teckning, uppställer Alfken var. *suecica*.

Den ljusaste var. *suecica* ♂ är så starkt tecknad att den bildar övergång till huvudformen, den mörkaste har ännu kvar några

ljusa teckningar. Den mörkaste ♀:n saknar gula teckningar, den ljusaste närmar sig huvudformen. Någon färgolikhet mellan var. *bequarti* och var. *suecica* tyckes således ej finnas.

Från Gtl.: Kneippbyn 13/7 1924 har jag en rikt tecknad *Anthidium punctatum* ♂: sidoraderna med stora fläckar på lederna 1—5, 6:e ledens taggar gula; inre raderna med större fläckar på lederna 2—6, sidotaggarna på 7:e leden gula. En annan ♂ från Kneippbyn och en från Öl. Högby: Horn avvika endast genom att 6:e ledens taggar äro svarta, yttersta spetsen dock mörkt rödbrun. Den första ♂ hör tydligen till huvudformen dit de två andra ♂♂ väl också böra föras trots att 6:e ledens taggar ej äro gultecknade.

De ljusaste exemplaren äro tagna på de varmaste (Öl., Gtl.), de mörkaste på de i klimatavseende minst gynnade lokalerna (småländska höglandet).

En ytterst liten, helsvart ♀ — 5 mm. — som väl är något längre men ser betydligt mindre ut än huvud + mellankropp på normal ♀, är tagen vid St. Sköndal, Sthlm, Sdml, av C. B. Gaunitz.

Anthidium punctatum har jag sett från Gtl. Västerhejde, Kneippbyn (♂). Öl. Högby: Horn (♂).

var. *suecicum* från:

Sdml. Stockholm: Skrubba och St. Sköndal (C. B. G.);

Sm. Bexeda: Snärle; Korsberga: Merhult; Lemnhult: Borsasjögle; Nye: Bladekulla-tr.; Stenberga: Möglerycl-tr.; S. Vi: byn; Vissefjärda jvgst. (C. B. G.).

Gtl. Visby; Västerheide: Kneippbyn,

Öl. Glömminge: byn; Högby: Horn.

Österkorsberga den 17 jan. 1934.

3. *Melitta haemorrhoidalis.*

I Bier, Danmarks Fauna, uppger Jørgensen att *M. haemorrhoidalis* ♀ har huvudet, mellankroppen och 1:a ryggleden med brungul, hjässan och mesonotum dock med svart behåring. Schmiedeknecht säger ungefär detsamma. Jørgensen nämner vidare, att *M. haemorrhoidalis* ♀ varierar betydligt i Danmark, i det att den svarta behåringen breder ut sig, så att de mörkaste exemplaren närma sig v. *nigra* Friese, vilken form Schmiedeknecht uppgiver ha hela thorax och frambenen svarthårade.

Thomson säger i Hym. Scand. att *M. haemorrhoidalis* ♀ är vithårad, med hjässan, thorax och 2:a—4:e ryggledema svarthårade.

Aurivillius nämner i Sv. Insf. att ♀:n har kort brunsvart behåring, samt gula samlingshår på bakbenens skenben och 1:a fotled. Från Öland har jag dels ♀: ex., som tyckas vara helt lika Thomsons beskrivning och dels ♀: ex., som äro så mörka, att de närma sig v. *nigra*: svarthårade utom huvudets nedre del till strax nedanför antennerna, som har ljust gulbruna, mellankroppens sidor och en gles frans invid spetskantsintryckningen med bruna, benen — utom de mörkhårade framlåren — med vitgrå hår.

Om ♂:n säger Jørgensen: huvud och thorax med brungul behåring, på mitten av ryggen nästan alltid med inblandade svarta hår. Schmiedeknecht har samma uppgifter.

Thomson uppger, att thorax' kanter äro blekt gulaktigt hårade, Aurivillius att ♂:n är gråvitt hårad utom mellan vingarne och på lederna 2—4, vilka äro svarthårade.

Samtliga mina ♂♂ utom en äro gråvitt hårade med mitten av mellanryggen mörkhårad. Undantaget — en ♂ bland flera »normalhårade» från S. Vi — har mellanryggens framkant gulgrått, mellanryggen och största delen av skutellen svart, sidorna och bakkanten av skutellen gråvitt hårade.

Melitta haemorrhoidalis har jag sett från:

ljusaste formen ♀: Klm. l. S. Vi: byn; Krb. l. Ryssby: byn; Öl. Vickleby: St. Frö (C. B. G.)

mörka ♀♀: Vg: Skövde (C. B. G.); Öl. Hulterstad, Resmo alvar; Högby: Horn.

♂♂ dessutom från: Sm. Gränna; Lemnhult; Bexeda. Öl. Hugsrun: Rälla; Gärdslösa: jvgst; Stenåsa alvar.

4. *Melitta leporina Pz.* var. *nigrinotum* Alfken.

Till denna enligt Alfken förut endast från Spanien kända form bestämde Alfken ett par av mina *Melitta leporina*-ex. Alfkens beskrivning i Senckenbergiana p. 228, Frankfurt a.M. (1927) lyder: »M. leporina Pz var nigrinotum n. v. V. (alle) d(e) O.(rdessa). Mehrfack. Wie die Stammform, aber das Mesonotum auf der Scheibe mit vielen schwarzen Haaren.»

Thomson uppger i Hym. Scand. Tom II, att *Melitta leporina* skall ha en del svarta hår på thorax: »femina thorace cinerascenti-rufo-hirto, pilis paucis nigro disci immixtis . . .». Hanens hårfärg omnämnes ej av Thomson.

L. Jørgensen säger i Bier, Danmarks Fauna, om honan: ». . . Mesonoten med inblandede sorte Haar.» Hanen säges ha thorax brungult hårad.

Schmiedeknechts tabeller omnämna ej honans hårfärg; hanen har thorax brungult hårad utan eller endast på mitten med inblandade svarta hår.

Alla honexemplar jag sett av *M. leporina* ha lika talrika eller endast något färre inblandade svarta hår på mesonotum än det av Alfken till var. *nigrinotum* bestämda. Av ♂♂ ha de flesta en del svarta hår, flera fullt ut lika många som det av Alfken till v. *nigrinotum* bestämda ♂-exemplaret. Pälsen blekes fort och nötes också hastigt av mitt på mesonotum, så att det ofta är svårt att bedöma de svarta hårens antal. Endast en ♂ från Gotland och en från Öland sakna svarta hår.

Melitta leporina var. *nigrinotum* har jag sett från: Sdml. Dunker: Dunkers Hall (C. B. G.) (♀ det. Alfken); Gtl. Västerhejde: Kneippbyn (flera ex.; 1 ♂ det. Alfken); Visby (C. B. G.).

Öl. Högsrum: Halltorp; Gärdslösa: jvgst; Vickleby: St. Frö (C. B. G.); Glömminge: byn; Hulterstad; Stenåsa: Brunnby tr. Bl. Sillhövda: Holmsjö (C. B. G.).

Melitta leporina skulle finnas från: Gtl. Västerhejde: Kneippbyn (C. B. G.) Öl. Gärdslösa: jvgst.; Högby: Horn (1 ♂ med få svarta hår på mesonotum).

5. *Nomada obscura* Zett. var. *bitincta* Alfken.

I Notulae Entomologicae IV 1924 s. 37 beskriver Alfken med stöd av Nylanders uppgifter i Ap. bor. p. 178 om *Nomada obscura* Zett. och sedan han sett nyare finska ex., den ljusaste formen som huvudform och urskiljer därefter en mörkare form, som han kallar var. *bitincta*. Typformen enl. Alfken har antennskaftet m. l. m. rött, sällan endast med röd spets; munsköldens kant oftast röd; 1:a ryggleden med m. l. m. brett rött band, 2:a och 3:e ryggledema med röda fläckar eller band vid de vita; 4:e ryggledens spetskant m. l. m. rödaktigt genomlysande; baklåren åtminstone med basen röd — ofta nästan helt röda. *N. obscura* v. *bitincta* har antennskaftet svart, sällan med röd punkt; munsköldens kant svart, högst med ett par röda punkter vid sidorna; 1:a ryggleden svart; 2:a och 3:e ryggledernas vita fläckar utan röd infattning — högst något rött på insidorna; 4:e ryggledens spetskant svart; baklår svarta, högst med något röd spets, benen alltid med svart översida.

Alfken fäster uppmärksamheten på att *N. obscura* varierar betydligt mera i Finland än i nordvästra Tyskland, där enda värdbiet skulle vara *Andrena ruficrus* under det att värdarne i Finland torde vara flera.

Zetterstedts beskrivning i Insecta Lapponica lyder:

»*N. obscura*: pubescens nigra, clypeo concolore, mandibulis, antennarum flagello, alarum squamula, tuberculo ante alas, scutelli punctis 2, pedibusque, ferrugineis, his basi nigris, abdomine nudo, rufo, fasciis 4 flavo-albis, duabus anticis late interruptis. Hab.

cum prioribus rarissime, duo tantum specimina ad Wittangi d. 17 Jun., unicumque ad Kengis d. 27 Maj. inveni. (Lapp.-Botn. boreal. rariss).»

»Fem. . . . Affinitas et similitudo N. borealis, a qua tamen, praeter magnitudinem duplo minorem, differt etiam clypeo toto nigro (nec margine rufo), scutello punctis 2 (nec linea continua) rufis, et abdomine in fundo nigricante (nec ferruginante). Caput et thorax ut in Nom. boreali, margine collaris interdum rufo-maculato. Abdomen laeve, nudum, nigrum, disco interdum nigro-fusco, fasciis flavo-albidis, ut in N. boreali constructis; venter niger, fasciis 2 angustis, abbreviatis, flavis. Variat etiam abdominis dorso primo segmento rufo-maculato. . . .»

I Zetterstedts samlingar i Lund finnas de tre omnämnda exemplaren ordnade i en rad. Amanuens Kjell Ander har på min begäran godhetsfullt granskat dem.

Endast första exemplaret bär etikett: N. obscura ♀ Karungi. Antennskaftet är svart, i spetsen rött, munskölden i yttersta kanten brun(-rött), baklåren på den smala översidan och i spetsen bruna, för övrigt mörka fast ej rent svarta. Bakkroppen saknas.

Det andra exemplaret saknar huvud, är stucket genom 1:a bakkroppsleden. 2:a och 3:e rygglederna mörkare än hos exemplar n:r 3; 4:e ryggledens spetskant svart; baklår bruna.

Det tredje exemplaret har antennskaftet ungefär som hos n:r 1, munsköldens framkant smalt rödbrun, överläppen brun (röd), bakkroppens 1:a ryggled rödfläckig, 2:a och 3:e lederna med röda teckningar kring de vita; baklår bruna.

För urskiljandet av färgvarianterna av *N. obscura* tyckes bakkroppens färg vara av stor betydelse. Då typ-exemplaret saknar bakkropp måste man hålla sig till Zetterstedts utförliga beskrivning, som visar att 1:a ryggleden varit helt svart och att bakkroppen i övrigt varit mörk — mera lik det 2:a än det 3:e av Zetterstedts exemplar.

Thomson nämner i Hym. Scand. p. 198 intet om munsköldens färg hos *N. obscura*. Om antennskaftet säges ». . . articulo 1:o nigro vel subtus rufo-notato . . .», och om bakkroppen »Abdomen . . . nigrum, interdum segmentis 1:o et 2:o medio piceo-rufis.»

Aurivillius säger i Svensk Insektfauna: Bakkroppen svart med vitgula eller vita teckningar, som stundom äro kantade med rödbrunt, sällan även med små rödbruna fläckar.

Svenska entomologer ha, skulle man tycka, tillräckligt tydligt angivit att de mörkaste formerna av *N. obscura* komma typen närmast. Alfken har litat för mycket på Nylanders auktoritet och har väl därför ansett det vara obehövligt skaffa även de viktigaste svenska arbetena.

Av mina 13 ♀-exemplar från småländska höglandet och Stockholmstrakten har n:r 1 från Sm. Bexeda $^{1}/_{5}$ 28 helt svart 1 ryggled, 4:e ryggledens spetskant mörkt brunsvart, fläckarna på 2:a och 3:e lederna smalt rödbrunt kantade, antennskaft svart, munsköldens yttersta list svagt rödbrunt genomlysande (ungefär som hos Zetterstedts typ.-ex.), överläppen mörkt svartbrun, baklåren endast i spetsen rödbruna.

N:o 2 från Bexeda $^{4}/_{5}$ 28 likt n:o 1 men antennskaftet undertill med röda punkter vid bas och spets, överläppen i mitten brunröd, baklårens yttersta tredjedel röd.

N:o 3 från Sm. Korsberga: Bye-stad $^{26}/_{4}$ 26 är likt n:o 1 men har munskölden svart, överläppen i mitten röd, 2 ytterst svaga rödbruna punktantydningar på 1:a ryggleden.

N:o 4 från Sm. Korsberga: byn maj 29 likt n:o 1 men en punktantydan på 1:a ledens vänstra sida.

N:o 5 från Ryssby Krb. l. $^{5}/_{5}$ 23 likt n:o 2 men antennskaft med röd punkt endast vid spetsen, överläppen helt gulbrun, 1:a ryggleden med ytterst svag antydan till rött tvärband, 2:a och 3:e ledernas röda fläckinfattning utdragen inåt, baklåren till hälften röda.

N:o 6 från Sm. Bexeda $^{4}/_{5}$ 28 likt n:o 5 men överläppen rödbrun med sidorna svartskuggade, 1:a ryggleden med något otydligt rödbrunt band, 2:a och 3:e ledernas rödbruna fläckinfattning mötes i ledernas mitt.

N:o 7 från Sm. Myresjö; Bjädesjöholm $^{17}/_{5}$ 32 likt n:o 2 men överläppen i mitten rödbrun, 1:a ryggleden med liten rödbrun punkt till höger.

N:o 8 lokal = n:o 7, likt n:o 2 men överläppen helt rödbrun, 1:a ryggleden med otydligt band.

N:o 9 från Sm. Myresjö, Eka $^{21}/_{5}$ 22 likt n:o 1 men överläppen i mitten rödbrun, 1:a ryggleden med 2 röda punkter, baklåren något rödare.

N:o 10 från Sthlm: Bergianska Trädgården $^{25}/_{5}$ 29 (C. B. G.) likt n:o 5 men 1:a bakkroppsleden med 2 röda punkter, 4:e med rödbrun spetskant.

N:o 11 från Ryssby Krb. l. $^{22}/_{5}$ 24 likt n:o 10 men antennskaft svart.

N:o 12 från Sm. Nye; Bladekulla-tr. $^{20-31}/_{5}$ 33 likt n:o 6 men 1:a ryggleden med smalt rödbrunt band, rödbrunt band mellan 2:a och 3:e ledernas gula fläckar, 4:e ledens spetskant rödbrun, baklår med knappt yttersta tredjedelen röd.

N:o 13 från Sm. Myresjö $^{31}/_{5}$ 22 likt n:o 1 men de svartfärgade delarna ha en brunaktig ton — djuret ser ej fullt utfärgat ut.

Av Alfkens uppgifter i Notulæ skulle man kunna få den uppfattningen att den ljusaste formen ej skulle förekomma i Tyskland. E. Stöckhert, som bearbetat Nomada i Schmiedeknecht, uppger att *N. obscura* är en nordisk art, som dock förekommer lokalt i Mellaneuropa; är överallt mycket sällsynt. I Mellaneuropa är v. *bitincta* allmännare än huvudformen. I Danmark saknas *N. obscura*. I Finland är variationen mycket stor liksom i Sverige. Av mitt material att döma äro mellanformerna mellan de ljusaste och mörkaste ytterlighetsformerna de avgjort vanligaste och det förefaller som om de rödaktiga teckningarna uppträda tämligen regellöst.

Skola ytterlighetsformerna ha namn måste den mörkaste formen anses vara typformen; den ljusaste kunde kallas v. *alfkeni n. nom.*

Vi få då *Nomada obscura* Zett. (= v. *bitincta* Alfken.)

N. obscura Zett. v. *alfkeni n. nom.* (= var. hos Zett.; = *obscura* Typus Alfken).

Österkorsberga den 28 febr. 1934.

6. Tre för Sverige nya rovsteklar.

1. *Crabro (Solenius) larvatus* Wesmaël liknar *C. vagus* så mycket att det förefaller vara ganska troligt att en del av de minsta, till *C. vagus* förda exemplaren vid förnyad granskning skola visa sig höra till den »nya» arten. Lättast skiljer man *C. larvatus* ♀ från *C. vagus* ♀ på sista ryggleden, vilkens ränna är betydligt kortare och de rännan åtföljande borsten äro avsevärt kortare och färre hos *larvatus*, fig. 1 b, än hos *vagus*, fig. 1 a. Munskölden är tretandad med små sidotänder eller hörn och en större mitt-tand, som hos *larvatus* är brett trubbigt tillspetsad, fig. 1 c, hos *vagus* tvärt avskuren. Antennerna äro något tjockare hos *larvatus*: så är 3:e antennleden något mer än 1,5 gånger så lång som bred; hos *vagus* är 3:e leden något mer än 2 ggr längre än i spetsen bred. Också *C. larvatus* ♂ har enligt Kohl tjockare antenner. Så är 3:e leden omkring 1,75 ggr. längre än i spetsen bred under det *C. vagus* ♂ har 3:e leden som 2,5—3 : 1. Antennlederna 4 och 5 äro hos *C. larvatus* något förtjockade i mitten, den 6:e är urringad vid basen; hos *C. vagus* är endast 4:e leden svagt förtjockad mot spetsen och 5:e och 6:e lederna urringade vid basen. Frambenens lår äro tydligt olika hos de båda arterna, fig. a *larvatus*, 2 b *vagus* (efter Kohl).

Av *C. larvatus* har jag funnit två honor, en 15/7 26 i Klm. l. S. Vi by i mera ängsartad mark mellan byn och sjön Krön och en 27/6 33 i Sm. Korsberga: Holm, i »Kärret» i frodigt gran-al-björkkärr

med sipprande källvatten; partier med torrare mark här och var, gott om m. l. m. murkna stubbar. Två ex. från Öl. sommaren 1934.

Enligt Kohl förekommer *Crabro larvatus* i England, Ryssland, Amur-området, Belgien, Frankrike, Tyskland, Spanien, Schweiz, Österrike, Ungern, Oran; tyckes saknas i Skandinavien.

2. *Passaloecus eremita* Kohl hör liksom *P. corniger* till den grupp, som har tretandad munsköld. *P. eremita* ♀ har panntaggen endast helt svag, huvudet brett, överläppen bred och med ej förtjockad spetstand, antenner smala med 3:e leden fullt ut dubbelt så lång som i spetsen bred under det *P. corniger* ♀ har stark panntagg, smalare huvud, överläppen smalare utan avsatt spetstand men med förtjockad spets, antenner tjockare med 3:e leden obetydligt längre än i spetsen bred.

P. eremita ♂ saknar enligt Schmiedeknecht panntagg, antenn-

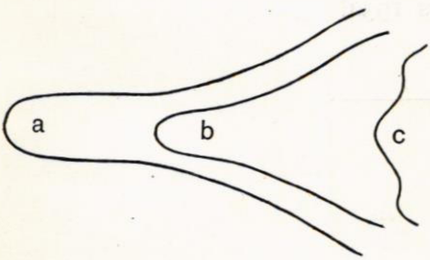

Fig. 1.

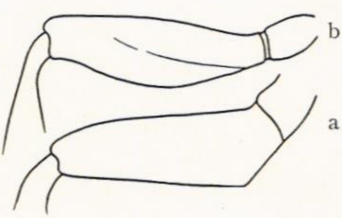

Fig. 2.

snärten är på undre sidan lergul under det *P. corniger* har tydlig panntagg och helt svart antennsnärt.

Mitt ex. av *P. eremita* Kohl — en ♀ — togs $^{23-27}/_{8}$ 26 vid Skrubba strax söder om Stockholm av C. B. Gaunitz. Enligt Schmiedeknecht skall *P. eremita* förekomma i Tyrolen och Österrike. Men den är också funnen i Finland.

3. *Tachytes (Tachysphex) acrobates* Kohl är en stor, svart och röd art, som påminner något om *Astata stigma*. I Sv. Insf. kommer den närmast *T. pectinipes* men är större, 10—14 mm.; sista ryggledens ryggfält är nästan så brett som hos *T. lativalvis*, grovt rynkat. Munskölden är hos våra arter starkt välvd med en m. l. m. stor skivlik framkantslist. Hos *T. lativalvis* ♀ är skivan otydlig, hos *pectinipes* ♀ och *nitidus* ♀ tydlig men smal och rakt avskuren, hos *T. acrobates* ♀ bred — bredare än 2:a antennledens bredd — och något utdragen i mitten. Näst sista tarsleden är betydligt bredare än lång hos *T. lativalvis*, lika lång som bred hos *T. acrobates* och något längre än bred hos *pectinipes* och *nitidus* (smalast). 1:a kubitaltvärribban står nästan vinkelrät mot

mittribban hos *T. acrobates*, är m. l. m. starkt förskjuten inåt hos de andra arterna.

T. acrobates ♂ har enligt Schmiedeknecht munskölden spetsigt utdragen i mitten, 1:a kubitalribban är nästan vinkelrät mot mittribban. Avståndet mellan ögonen på hjässan är ej större än 3:e och 4:e antennledernas längd (gemensamt med *pectinipes; lativalvis* har detta avstånd = 2:a och 3:e antennledernas längd).

I Schmiedeknecht uppgives att *T. acrobates* förekommer i södra och mellersta Europa, »sehr zerstrent» i Thüringen, uppgives av O. Meyer från Posen.

En hona togs av mig 3/8 32 på sandig, blomrik vall nära intill sandfälten vid östra sidan av Hornsjön, Högby Öl. På samma ställe tog jag tillsammans med C. B. Gaunitz ytterligare 5 ♀♀ den 9 aug.

Österkorsberga den 8 mars 1934.